Handlingsprogram 2027-2030

1. Økonomiske rammer

1.1. De økonomiske rammer, som fremgår av kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlings-programperioden.

1.2. Rammer årsbudsjett 2027
Rammer for hvert utvalg fastsettes i samsvar med kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med vedlegg, justert for endringer i vedtaket.

1.3. Skatt
Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.

1.4. Eiendomsskatt
Med hjemmel i eigedomsskattelova § 2 og 3 bokstav c innføres eiendomsskatt i Lier kommune fra og med skatteåret 2027. Eiendomsskatten skrives ut bare på kraftanlegg, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum.

Eiendomsskattesatsen for 2027 fastsettes til 1,0 promille av eiendomsskattegrunnlaget, jf. eigedomsskattelova § 13.

Eiendomsskatten betales i 2 terminer, jf. eigedomsskattelova § 25.

Det legges til grunn at eiendomsskattesatsen for eiendommene omfattet av punkt 1 økes med 1 promille årlig fra og med 2028, inntil lovens maksimale sats er nådd. Satsen fastsettes av kommunestyret hvert år i forbindelse med budsjettbehandlingen, jf. eigedomsskattelova § 10.

1.5 Låneopptak 2027
Lier kommune tar opp 312 041 millioner kroner i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 14-15 første ledd.

Formidlingslån
Det planlegges å ta opp 100 millioner kroner i formidlingslån. Formidlingslån tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.

1.5. Likviditet

Driftskreditt på 100 mill. kr i DNB videreføres i 2027.
Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2026.

1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter

Egenbetalinger, gebyrer og avgifter vedtas i henhold til kommunedirektørens beslutningsgrunnlag med tilleggsinnstilling, med unntak av gebyrer som vedtas i egne saker.

Gebyrer som vedtas i egne saker:

- «Bygg og geodata» og «Stedsutvikling og plan»
- Drammensregionens Brannvesen IKS og Vestviken 110 IKS
- Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RFD)
- Lier Vei vann og avløp KF
- Tilsynet for små avløpsanlegg
- Tiltaks-, befarings- og saksbehandlingsgebyrer - Drammen havn

1.7. Endringer i tilleggsinnstilling

Følgende rammeendringer legges inn i tillegg til beslutningsgrunnlaget.

1.7.1 Endringer i driftsbudsjettet

		2 027	2028	2029	2030
	Fra statsbudsjettet				
1	Økning skatt og rammetilskudd	-78 348	-78 348	-78 348	-78 348
2	Lønnsreserven	55 420	55 420	55 420	55 420
3	Pris og lønnskomp	25 546	25 546	25 546	25 546
	Innlemming i rammetilskuddet				
4	Innlemming øremerket tilskudd skoleturer, handlingsplan antisemittisme	80	80	80	80
5	Innlemming øremerket tilskudd svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever	51	51	51	51
6	Innlemming øremerket tilskudd tryggere skoleveier og nærmiljø	220	220	220	220
	Statsbudsjettet andre endringer				
7	Økt egenandel tilskudd for ressurskrevende	1 200	1 200	1 200	1 200
8	Økt behov for sosialhjelp ved utfasing av stønader for enslig mor eller far	281	281	281	281
9	Statsbudsjettet - økt basistilskudd til fastleger Helårseffekt	789	789	789	789
	Annen endring				
10	Redusert inntekt byggesak (etter deflatorjustering)	1 366	1 366	1 366	1 366
11	Redusert inntekt hogst	500	500	500	500
12	Brannvesen - prisøkning utover deflator	1 803	1 803	1 803	1 803
13	LEKF Økt leieinntekt Sylling brannstasjon kapitalkost	-470	-470	-470	-470
14	Ny gjennomsnittsrente	2 790	4 495	4 765	3 334
15	Ny kalkylerente kapitalkostnad fra selvkost	-2 437	-2 781	-1 828	-1 512
16	Rette mva komp Gifstadbakken 10	39	145	142	134
17	Korrigere Tranby arena utomhusplan	-261	-985	-965	-913
18	Flytte stolpekontroll til drift (finanseffekt)	-4	-16	-15	-15
19	Flytte stolpekontroll fra inverstering til drift	240			
20	1. tertial - Gratis helgeleie svømmehall PS24/2026	100	100	100	100
21	1. tertial . Videreføring av svømmeopplæring barnehagebarn Trygg i vann	360	360	360	360
	Endringer i disponering av NDR				
22	Endring avsetning til disposisjonsfond	-9 265	-9 756	-10 997	-9 926
	Totalt	**0**	**0**	**0**	**0**

1.7.2 Endringer i investeringsbudsjettet

		2 027	2028	2029	2030
1	Justering utomhusplan Tranby arena	-15 000	0	0	0
2	Stolpekontroll tas ut og legges til drift	-240	0	0	0
3	Mva korrigering Gifstadbakken 10 (redusert mva/økt låneopp	1 800	0	0	0
4	Redusert mva inntekt	3 048	0	0	0
5	Redusert låneopptak	10 392	0	0	0
	totalt	**0**	**0**	**0**	**0**

1.7.3 Endringer i tekstdokumentet

Teksthefte til beslutningsgrunnlaget, justeres for vedtaket og blir omdøpt til vedtatt budsjett.

Følgende kapitler og vedlegg i beslutningsgrunnlaget endres iht. tilleggsinnstillingen:

- Rammetabeller justeres for vedtaket
- Avsnitt om huseiergebyrer
- Vedlegg 1 – Oversikt over investeringsprosjektene (justering for vedtaket)
- Vedlegg 4 Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger
- Vedlegg 5 Selvkostoversikt
- Vedlegg 6 Tilskuddssatser for ordinære ikke-kommunale barnehager
- Vedlegg 7 – Obligatoriske oversikter (justeres for vedtaket og detaljbudsjett)

1.8. Rammeendringer

Endringer i driftsbudsjettet

	2027	2028	2029	2030
Ikke innførte omstillingstiltak OKI, verbalpunkt 3.01	1818	2343	3535	3535
Redusere OKI disposisjonsfond, verbalpunkt 3.02	-50	-50	-50	-50
Redusere tilskudd til særlige satsningsområder, større kulturarrangementer, verbalpunkt 3.03	0	100	0	100
Øke antall friplasser i kulturskolen, verbalpunkt 3.04	50	50	50	50
Utekontakter, verbalpunkt 3.05	1800	1800	1800	1800
Styrking av barnehagene, verbalpunkt 3.06	2 400	0	0	0
Skolebøker, verbalpunkt 3.07	420	0	0	0
Ikke innførte omstillingstiltak HOV- reverserer utvalgsmidlene, verbalpunkt 3.08	1702	1702	1702	1702
Redusere HOV disposisjonsfond, verbalpunkt 3.09	-150	-150	-150	-150
Stimuleringstillegg for langvakter, verbalpunkt 3.10	1900	3152	3152	3152
Lavere sykefravær (stimuleringstillegg for langvakter,), verbalpunkt 3.10	-1000	-3000	-4000	-4000
Klimaregnskap reduseres til hvert fjerde år, verbalpunkt 3.11	200	0	0	0
Ikke innførte omstillingstiltak formannskap/stab, Verbalpunkt 3.12	400	0	400	0
Kompetanseheving/kjøp av drone, verbalpunkt 3.13	50	0	0	0
Arkitekturveileder, verbalpunkt 3.14	300	0	0	0
Redusere størrelsen på Formannskapet, redusere antall utvalg, verbalpunkt 3.15	-93	-351	-351	-351
Sentralkjøkkenet, verbalpunkt 3.16	-500	-500	-500	-500
Økte midler statsbudsjettet, verbalpunkt 3.17	-8250	-8 250	-8 250	-8 250
Renter	**-189**	**1 751**	**9 433**	**16 711**
Avdrag	**0**	**-258**	**2 729**	**11 403**
Disposisjonsfond endret avsetning/bruk	**-808**	**1 661**	**-9 500**	**-25 152**

Endringer i investeringsbudsjettet

	2027	2028	2029	2030
Rådhusplassen, verbalpunkt 3.18	1 500	0	0	0
Høvik skole uteområde, verbalpunkt 3.19	-7 000	0	0	0

Heia skole, verbalpunkt 3.20	-5 000	-15 000	0	0
Tranby skole, verbalpunkt 3.21	2 000	130 000	290 000	130 000
Paviljonger Tranby skole, verbalpunkt 3.22	0	15 000	0	00
Diverse annet kommunen, verbalpunkt 3.22	0	-671	-871	-646
Endring investering, salg av Nordal skole	0	-25 000	0	0
Låneopptak og mva	**-8 500**	**-104 329**	**-289 129**	**-129 354**
Sum	**0**	**0**	**0**	**0**

Endringer i 10 årig investeringsplan etter 2030

Følgende endringer innarbeides i rullering av 10 årig investeringsplan

- …….

2. Generelle føringer

2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker. Avvik skal meldes fortløpende i månedsrapporten og senest ved behandling av tertialrapport/årsregnskap.

2.2. Lier kommunes visjon «Grønne Lier – for alle innbyggere» legges til grunn for arbeid i alle sektorer. Hele Lier tas i bruk ved at det legges til rette for å bo i hele kommunen og opprettholde tjenestetilbud som bl.a. skole- og barnehagetilbud nær der folk bor.

2.3. Følgende økonomiske forutsetninger legges til grunn for økonomiarbeidet i perioden for å sikre en sunn økonomi:

- Netto driftsresultet i % av inntektene på 1,75 %.
- Disposisjonsfond på minimum 10 % av driftsinntektene.
- Gjeldsgrad for gjeld eksklusive selvkostprosjekter på under 70 % av driftsinntektene.

3. Verbalvedtak med økonomiske konsekvenser

3.01 Følgende omstillingstiltak innenfor Oppvekst Kultur Idrett innføres ikke:

- OKI 25.20 Reduse antall overnattinger på leirskole til tre
- OKI 25.21 Redusere antall personalmøter i barnehagene
- OKI 25.22 Stenge barnehagene en ekstra uke sommer
- OKI 25.23 Redusere åpningstid SFO
- OKI 25.24 Redusere antall turer skyss barnehage
- OKI 25.25 Ta betalt for halleie
- OKI 25.6 Avvikle tilskudd til samfunnshus o.l.
- OKI 25.1 Avvikle ferieaktiviteter
- FSK 25.7 Ta bort utvalgsmidler OKI

3.02 Redusere OKI disposisjonsfond

Utvalgets disposisjonsfond reduseres til 200 000. Det blir en søknadsrunde pr år, lagt til høsten.

3.03 Midler til særlige satsningsområder, større kulturarrangementer reduseres med 100 000 pr år.

Tiltaket innebærer å redusere den avsatte potten på 200 000 kroner til "Større kulturarrangementer" i årene det ikke er Lierdager (2028 og 2030) til 100 000. Midlene har til nå gått til lag og foreninger for å markere særskilte temaer og enkeltbegivenheter, slik som Friluftslivets år. En avvikling betyr at frivilligheten i større grad må finne alternativ finansiering for slike tiltak.

3.04 Øke antall friplasser i kulturskolen

Lier kommune legge til rette for flere friplasser ved kulturskolen. Ordningen skal bidra til at flere barn og unge får delta uavhengig av familiens økonomi.

3.05 Utekontakter

Ordningen med utekontakter videreføres. Utekontaktene jobber forebyggende for ungdom mellom 12-20 år. Evaluering av ordningen fremmes som politisk sak høsten 2027.

3.06 Styrking av barnehagene

For å styrke driften og kvaliteten i barnehagene i Lier bevilges det ekstra driftsmidler for 2027. Midlene fordeles forholdsmessig etter antall barn i den enkelte barnehage og omfatter både kommunale og private barnehager. Kommunedirektøren kan ta hensyn til forskjeller i tilskuddsbehovet mellom små og store barn ved fordelingen. For kommunale barnehager innarbeides midlene i driftsrammene, mens private barnehager mottar midlene som et tillegg til sitt ordinære driftstilskudd.

3.07 Skolebøker

Det settes av ekstraordinære midler til innkjøp av trykte skolebøker for 1.- 4. trinn. Dette skal være en tilleggssatsing og erstatter ikke ordinær budsjettpost. Det er viktig for læringen at elever har tilgang til trykte bøker, og vi ønsker en god faglig begrunnet balanse mellom skjerm og bok i skolen.

3.08 Følgende omstillingsforslag innenfor Helse Omsorg og Helse (HOV) innføres ikke:

- HOV 25.4 Avvikle ferietilskuddsordning

- HP27 Redusere kveldstilbud dagsenter Fosshagen
- H27 Stenge Tranby seniorsenter på helligdager

3.09 Redusere HOV disposisjonsfond
Utvalgets disposisjonsfond reduseres til 100000. Det blir en søknadsrunde pr år, lagt til høsten.

3.10 Stimuleringstillegg for langvakter
Arbeidet med TØRN og heltidskultur videreføres som et satsingsområde med mål om økt kvalitet, bedre arbeidsmiljø, felles kompetanseutvikling og færre ansatte å forholde seg til for beboerne. Basert på de gode erfaringene med langvakter ved Fosshagen, forventes det at ytterligere implementering av TØRN bidrar til økt stabilitet for beboerne, redusert vikarbruk og ytterligere nedgang i sykefraværet.

3.11 Klimaregnskap
Klimaregnskap lages hvert fjerde år, siste året i hver kommunestyreperiode

3.12 Ikke innførte omstillingstiltak formannskap/stab
- HP 27 Erkjennelsesfest hvert annet år
- HP 26 LMU samling

3.13 Kompetanseheving/kjøp av drone
Effektivisering av arbeidsprosesser ved kjøp av drone til Landbrukskontoret.

3.14 Arkitekturveileder
Gjennom tydelige rammer fra oppstart skal arkitekturveilederen bidra til høy bokvalitet, ivaretakelse av Liers særpreg og kulturlandskap. Veilederen skal samtidig forenkle og effektivisere plan- og byggesaksprosessene, gi større forutsigbarhet for utbyggere og gjøre det enklere og mindre kostnadskrevende å utvikle byggeprosjekter i Lier. Målet er raskere saksbehandling og færre unødvendige prosesser, uten at dette går på bekostning av kvaliteten.

Det settes av inntil 300 000 kroner i handlingsprogramperioden til nødvendig ekstern fagbistand, illustrasjoner og medvirkningsopplegg for å sikre fremdrift og god forankring.

3.15 Redusere størrelsen på Formannskapet, redusere antall råd og utvalg
Formannskapet reduseres fra 13 til 11 medlemmer, og antall politiske utvalg reduseres med ett. Målet er å få en enklere og mer effektiv politisk organisering med lavere kostnader.

3.16 Sentralkjøkken

Sentralkjøkkenets ramme justeres i tråd med forventet drift. Kommunedirektøren bes frem mot handlingsprogrammet 2028–2031 vurdere muligheten for å endre driftsformen eller avvikle driften av rådhusets kantine, med sikte på å redusere kommunens kostnader.

3.17 Økte midler statsbudsjettet
Det legges til grunn styrking av kommunens frie midler med 1,7 milliarder fra 2027, som regjeringen har vedtatt i budsjettavtalen med sine samarbeidspartier. Liers andel er innarbeidet og videreført i hele økonomiperioden. Vi legger til grunn at regjeringen med samarbeidspartier også sørger for flertall for sin avtale i Stortinget. Dersom de ikke klarer det, vil inntektsgrunnlaget justeres tilsvarende vedtatt statsbudsjett.

3.18 Rådhusplassen
Rådhusplassen i Lierbyen skal rustes opp med restaurering av fontenen, nye blomsterbed og mer grønn beplantning. Målet er å heve helhetsinntrykket ved å skape en grønnere og mer innbydende plass som inviterer til opphold og aktivitet. Arbeidet skal ferdigstilles før Lierdagene 2027.

3.19 Høvik skole, uteområde
Budsjettet reduseres med 7 millioner til 10 millioner.

3.2 Heia skole administrasjonsbygg
Budsjettet reduseres totalt med 20 millioner.

3.21 Tranby skole
Nye Tranby skole fremskyndes, og det etableres midlertidige paviljonger for å ivareta elevkapasiteten i byggeperioden. Kommunedirektøren bes legge frem en sak for kommunestyret med konkret fremdriftsplan, plassering av paviljonger og kostnadsoverslag innenfor vedtatte budsjettrammer

3.2 Diverse annet kommunen
Budsjettposten reduseres med 5% årlig.